

Työministeri Jari Lindström

KULUTTAJATURVALLISUUSASIAIN NEUVOTTELUKUNNAN KULUTTAJATURVALLISUUS MUUTOKSESSA -SEMINAARI 10.1.2018

Arvoisat kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnan jäsenet, varajäsenet ja seminaarin osallistujat,

Tämän seminaarin teemana on *Kuluttajaturvallisuus muutoksessa* ja tulette seminaarin aikana kuulemaan katsauksen aiheesta niin kuluttaja-, elinkeino-, viranomais- kuin tutkijanäkökulmastakin. Meneillään olevat isot muutostrendit, kuten tekniikan kehitys ja digitalisaatio, tuovat väistämättä muutoksia myös kuluttajaturvallisuussektorille, ja aiheesta on hyvä käydä keskustelua.

Voimassa oleva kuluttajaturvallisuuslainsäädäntö, jonka piirissä myös neuvottelukunnan työ tehdään, on soveltamisalaltaan laaja, kattaen sekä kulutustavarat että kuluttajapalvelut. Tavaroiden ja palveluiden turvallisuussäätelyn taustalla on perimmäisenä ajatus siitä, ettei kukaan niitä käyttäessään kuolisi, vammautuisi tai tulisi sairaaksi. Kuluttajaturvallisuuden parissa tehtävä onnettomuuksia ehkäisevä työ on siis myös tärkeä osa kansanterveystyötä. Tästä perusperiaatteesta on syytä pitää kiinni myös muuttuvassa maailmassa.

Kuluttajaturvallisuusasioita voi pitää meitä jokaista koskettavana, olemmehan mahdollisten muiden roolimme lisäksi kaikki myös kuluttajia. Menneen joulun aikaan olemme todennäköisesti kaikki saaneet, antaneet tai käyttäneet kuluttajaturvallisuuslainsäädännön alaan kuuluvia tavaroita tai palveluita, vaikkapa polttamalla kynttilää tai käymällä kuntosalilla.

Lainsäädännön vaatimuksilla halutaan varmistaa, että kuluttajille, jotka eivät ole tuotteiden tai palveluiden asiantuntijoita, on tarjolla turvallisia tavaroita ja palveluita. Toki tälläkään sektorilla tarkoitus ei ole tehdä ylisääntelyä, vaan suojele halutaan tehdä järkevässä hengessä eri toimijoiden roolit ja alan hyvä yhteistyö tunnustaen.

Arvon kuulijat,

Useat samanaikaiset muutostrendit, joita voi kuvata maailmanlaajuisiksi, vaikuttavat erityisesti kulutustavaroiden kehitykseen, mikä on tunnustettu EU:ta laajemmin myös kansainvälisillä foorumeilla kuten OECD:ssä.

Esimerkiksi tekoäly, robotiikka ja esineiden internet luovat valtavasti erilaisia uusia mahdollisuuksia niin kuluttajien kuin elinkeinonharjoittajienkin näkökulmasta. Mahdollisuuksien mukana tulee kuitenkin myös haasteita, jotka tulee ottaa huomioon ja pyrkiä ratkaisemaan yhdessä. Koska esimerkiksi teknologian kehityksen tuomat muutokset ovat maailmanlaajuisia eikä internet tunne maarajoja, on ratkaisuja eteen nouseviin kysymyksiin pyrittävä löytämään yhdessä muiden kanssa.

Tässä työssä Suomi voi toimia aktiivisesti niin yksityisellä kuin julkisellakin puolella, hyödyntämällä uusia avautuvia liiketoimintamahdollisuuksia ja etsimällä ratkaisuvaihtoehtoja kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Kehityksen myötä valvontaviranomaisille tulee jatkuvasti eteen uusia tilanteita yhtäältä esimerkiksi verkkokaupan suosion räjähdysmäisen kasvun ja toisaalta uusilla ominaisuuksilla varustettujen tavaroiden myötä. Haasteena voi olla tavaraan yhdistyvä älykäs ominaisuus tai se, että jokin tuote saavuttaa suuren suosion, mutta sen elinkaari on lyhyt. Näissä tilanteissa viranomaiset tekevät selvitystyötä ja pyrkivät olemaan tilanteen tasalla. Lisäksi pyrkimyksenä on olla mahdollisuuksien mukaan edelläkävijöitä, jolloin uusia ratkaisuja voidaan tarjota myös vietäväksi eteenpäin.

Uudet tilanteet, mahdollisuudet ja haasteet koskettavat myös lainsäädäntöä ja lainsäätäjää. Lainsäädännöllinen muutos tulee yleensä uusien ilmiöiden kohdalla väistämättä hiukan viiveellä, vaikka maailma ympärillämme muutoin toimiikin yhä nopeutuviassa sykleissä.

Muutoksista huolimatta kulutustavaroille asetetut turvallisuusvaatimukset koskettavat yhtä lailla perinteisiä kuin uusien ilmiöiden mukanaan tuomia tuotteita. Elinkeinopuolella onkin pidettävä huolta siitä, että kuluttajille tarjottavat tavarat ovat turvallisia riippumatta siitä, missä kanavassa niitä myydään tai millaisia uusia ominaisuuksia niissä on. Myös kuluttajien itsensä on hyvä kiinnittää huomiota turvallisuuteen hankintoja tehdessään ja tavaroita käyttäessään.

Hyvät kuulijat,

Kuten jo mainitsin ja kuten varmasti muutenkin tiedätte, Suomessa kuluttajaturvallisuudella tarkoitetaan kulutustavaroiden turvallisuuden lisäksi myös kuluttajapalveluiden turvallisuutta. Kuluttajapalvelut sisältävät hyvin moninaisen kentän palveluita lasten sisäleikkipuistoista kylpylöihin, hiihtokeskuksiin ja luontopalveluihin, vain muutamana mainitakseni.

Kuluttajapalveluiden suhteen trendinä on, että kuluttajat innostuvat mitä erilaisimmista uusista palveluista ja myös riskinottoinnostus ja elämyshakuisuus ovat kasvussa. Samanaikaisesti uusien elämysten ja hallitun riskin tunteen tarjoamisen kanssa tulee kuitenkin huolehtia palvelun turvallisuudesta. Vastuu tästä on palvelun tarjoajalla, joskin myös kuluttajan on otettava huomioon omat kykynsä ja esimerkiksi noudatettava palvelussa annettavia turvallisuusohjeita.

Kuluttajapalvelut kytkeytyvät vahvasti Suomessa meneillään olevaan matkailuelinkeinon ripeään kasvuun, jossa yhtenä selkeänä vahvuutena on Suomen maine turvallisena maana. Kuluttajapalvelut -teemaan liittyy siis matkailuakin silmällä pitäen myös asiakasturvallisuus. Kaukaa tullut turisti, joka ei esimerkiksi ole koskaan aiemmin nähnyt lunta, voi osallistua vaikkapa huskysafarille ja perustellusti odottaa sen sujuvan turvallisesti alusta loppuun saakka.

Suomalaista kuluttajapalveluita koskevaa lainsäädäntöä voi pitää edellä kävijänä ja Suomea tässä suhteessa esimerkkinä. Suomessa elinkeinotoiminnassa tarjottavat kuluttajapalvelut, kuten huvipuistot ja kauneudenhoitopalvelut, ovat sisältyneet kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalaan jo vuodesta 1993. Vuonna 2004 lain soveltamisala laajennettiin kattamaan myös julkiset ja vastikkeetta tarjottavat palvelut, kuten lasten leikkipaikat ja kuntien ylläpitämät liikuntapaikat. Vertailun vuoksi voin todeta, että vastaavaa EU-tasosta sääntelyä ei ole. Kuluttajapalveluita koskeva lainsäädäntö on Suomessa kehitetty viranomaisten ja toimijoiden kanssa yhteistyössä, mikä osaltaan sitouttaa eri osapuolia lain tavoitteisiin. Myös lain toimeenpanoa tehdään viranomaisten ja toimijoiden kesken hyvässä yhteistyössä.

Huomionarvoista on myös se, että kuluttajapalveluiden valvonta keskitettiin neuvottelukunnan kuluneen toimikauden aikana kunnista ja aluehallintovirastoista Tukesiin. Viimeisen vajaan kahden vuoden aikana kertyneiden kokemusten perusteella uutta valvontamallia on pidetty toimivana molemmin puolin – niin toimijoiden kuin valvontaviranomaisenkin näkökulmasta.

Kuluttajaturvallisuudesta puhuttaessa ei voida ohittaa kolmannen sektorin tekemää merkittävää työtä kuluttajaturvallisuuden edistämiseksi. Esimerkiksi neuvottelukunnan kuluneella toimikaudella mukana olleiden Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliiton ja Suomen Latu ry:n, samoin kuin muiden vastaavien järjestöjen tekemä työ on avainasemassa etenkin palvelusektoreiden turvallisuuden parantamisessa. Neuvottelukunnassa on ollut mukana myös laaja joukko elinkeinoelämän järjestöjä, joiden kanssa on aiempien toimikausien tapaan tehty hyvää turvallisuuden edistämistyötä.

Arvoisat kuulijat,

Neuvottelukunnan kulunutta kolmivuotista toimikautta leimaa erittäin hyvässä hengessä tehty yhteistyö kuluttajaturvallisuuden alalla. Kiitos kaikille tähän tärkeään työhön osallistuneille.

Uusi vuosi tuo mitä todennäköisimmin mukanaan vanhoja ja uusia haasteita kuluttajaturvallisuussektorilla. Tätäkin silmällä pitäen haluan vielä korostaa, kuinka tärkeää julkisen sektorin, yritysten ja kolmannen sektorin sujuva yhteistyö tällä alalla on. Kuluttajien ja elinkeinoharjoittajien välillä ei tulisi olla vastakkainasettelua, vaan molempien ryhmien tavoitteena tulisi olla se, että kuluttajatuotteet ja -palvelut ovat turvallisia. Voinkin tyytyväisenä todeta, että toimivasta yhteistyöstä on tällä alalla jo pitkät perinteet ja hyvät kokemukset, joten riittää, että kehotan meitä kaikkia vaalimaan sujuvaa yhteistyötä myös jatkossa.

Toivotan teille kaikille oikein hyvää seminaaria, turvallista alkanutta vuotta sekä työniloa neuvottelukunnan ensi viikolla alkavalle uudelle kolmivuotiselle toimikaudelle.